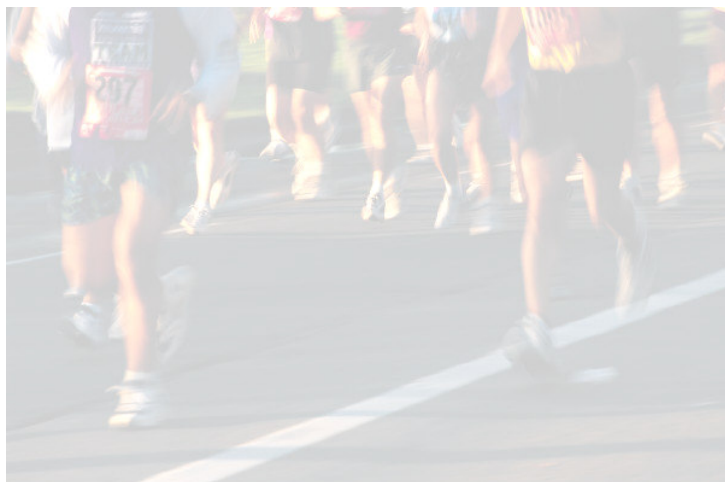


Enschede beweegt!

Sportnota van de gemeente Enschede



Gemeente  Enschede

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	ii
Inleiding	1
1. Sport in Enschede: volop in beweging	2
2. Ondernemen in de toekomst: sportbeleid 2008-2015	5
2.1 Wat wil de gemeente?	5
2.2 En wat gaat de gemeente doen?	7
2.2.1 Sportinfrastructuur: activiteiten (7)	
2.2.2 Sportinfrastructuur: accommodaties (10)	
2.2.3 Sportstimulering (12)	
3. Actieplan sportief bewegen 2008-2015	15
3.1 Faciliteren	15
3.1.1 Sportverenigingen (15)	
3.1.2 Overige sportvormen (16)	
3.1.3 Gemeente (16)	
3.2 Exploiteren	17
3.3 Participeren	18
3.3.1 Jong geleerd (18)	
3.3.2 Nooit te oud (18)	
3.3.3 In samenwerking! (19)	
4. Inzet van middelen	20
4.1 Sportorganisatie	20
4.2 Sportbudget	21
Geraadpleegde literatuur	24

© 27 september 2007
Gemeente Enschede
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Programma-organisatie
Team Actief in de stad

SAMENVATTING

Driekwart van de Enschedese bevolking doet aan sport en tweederde beweegt voldoende! Hoewel dit vergeleken met het landelijke gemiddelde een mooie score is, is het toch noodzakelijk om enige accentverschuivingen aan te brengen in het sportbeleid. Oorzaak hiervoor ligt bij de veranderende houding van de (potentiële) sporter en de daarmee samenhangende afname van het aandeel op de sportmarkt van de sportverenigingen, de behoefte aan andersoortige sportaccommodaties en de noodzaak tot meer maatwerk bij de stimulering tot sportief bewegen.

Vanuit de thema's gezondheid, sociale binding en vorming vormen de invalshoeken vraaggestuurd verleiden, grensverleggend ondernemen en krachten bundelen de basis van het sportbeleid 2008-2015. Belangrijke punten hierbij zijn:

- De vitalisering van de sportverenigingen, zodat zij in staat blijven hun meerwaarde van ontmoeting, vorming en vrijwilligerswerk als interessante partner in de stad waar te maken. De trends in de samenleving vereisen dat een vitale sportvereniging meer op de toekomst en de omgeving is gericht en qua aanbod en organisatie zich daarop aanpast.
- De modernisering van het gemeentelijk sportaccommodatiebestand, zodat dit multifunctioneel en levensbestendig wordt. Daarbij zal de nadruk liggen bij het toepassen van nieuwe technieken bij buitensport (op dit moment met name kunstgras) en het anders bouwen van binnensportaccommodaties (met name gymnastieklokalen). De uitgangspunten van de nota "Ruim baan voor bewegen" blijven van toepassing.
- De verleiding tot levenslang sportief bewegen, dus van jonge kinderen tot zeer hoog bejaarden, moet niet alleen leiden tot een sluitende keten voor de jeugd van 0 tot 24 jaar, maar ook tot aandacht voor de volwassenen (in het kader van vergrijzing, zelfredzaamheid en tegengaan vereenzaming).
- De wisselwerking tussen sport en organisaties op andere beleidsterreinen, zodat kennis en kunde wederzijds beter kunnen worden benut, met een positieve uitwerking voor alle betrokkenen.

Bovenstaande heeft geleid tot een actieplan "Sportief bewegen 2008-2015", waarin vijftien actiepunten zijn opgenomen. De meest in het oog springenden zijn de vitale sportvereniging (criteria, voorwaarden en wijze van ondersteuning), vraaggestuurd aanbod (vernieuwende arrangementen), het SportServiceTeam (een vernieuwd, uitgebreid en proactief werkend "sportloket"), het innovatieplan gemeentelijke sportaccommodaties, beweegmanament (afstemming om te komen tot een continu aanbod van sportstimuleringsactiviteiten aan de jeugd), netwerk "sportief bewegen" (structurele basis voor samenwerking tussen partijen binnen en buiten de sport).

Het huidige budget zal niet toereikend zijn om de accentverschuivingen te kunnen realiseren. Per actiepoint zullen de financiële consequenties nader worden uitgewerkt.

INLEIDING

De sport is volop in beweging. Het motto van de sport is niet meer “citius, altius, fortius” (sneller, hoger, sterker; bekend van de Olympische Spelen), maar “fresh, new and exciting”. Dit betekent dat het bij het sporten niet meer enkel en alleen gaat om het verbeteren van de eigen prestatie of het triomferen over anderen, maar juist om de gezondheid, fitheid, lichaamsonderhoud, beleving en gezelligheid. Het gaat dus om sportief bewegen, hetgeen uiteraard ook consequenties heeft voor het sportbeleid.

In 1998 is de sportnota “*Sport in Enschede: volop in beweging*” door de gemeenteraad vastgesteld. Uit de evaluatie blijkt dat veel van deze nota is gerealiseerd en uitgevoerd, maar ook dat het sportbeleid aan herijking en vernieuwing toe is. Vandaar deze nota “*Enschede beweegt*”. De sportnota bestrijkt een periode van acht jaar, omdat het realiseren van de gewenste maatschappelijke acties en effecten de nodige tijd vergt. Bijstelling van het sportbeleid geschiedt via het programma “Actief in de stad” in de programmabegroting.

De opzet van de nota is als volgt:

- In hoofdstuk 1 wordt kort weergegeven hoe de sportdeelname in Enschede momenteel is, na een enorme groei in de afgelopen jaren. En er wordt onderbouwd waarom er een koerswijziging in het sportbeleid wordt doorgevoerd, aan de hand van drie knelpunten die zich vanuit de maatschappelijke ontwikkelingen steeds meer gaan manifesteren.
- In hoofdstuk 2 wordt het sportbeleid voor de periode 2008-2015 beschreven. Wat willen we bereiken en hoe gaan we dat doen? De twee hoofdpijlers van het sportbeleid blijven onveranderd: “sportinfrastructuur” en “sportstimulering”. Maar daarbinnen worden de nodige accenten verschoven, hetgeen leidt tot de nodige te ondernemen acties in de nabije toekomst.
- In hoofdstuk 3 staat het actieplan sportief bewegen 2008-2015 centraal. Wat gaan we de komende acht jaar doen, welk resultaat wordt in 2015 verwacht en wanneer moet de actie zijn afgerond?
- In hoofdstuk 4 komen de middelen aan bod, die de gemeente inzet op het gebied van sportief bewegen. Daarbij gaat het om de inbedding in de gemeentelijke organisatie en om de beschikbare financiële middelen.
- De nota wordt afgesloten met een overzicht van de geraadpleegde literatuur.

1. SPORT IN ENSCHEDE: VOLOP IN BEWEGING

Stand van zaken

In de nota "*Sport in Enschede: volop in beweging*" was als missie aangegeven dat sport bijdraagt aan een leefbare stad, waarin iedereen meedoet.

Inmiddels doet zo'n driekwart van de bevolking (6-79 jaar) mee aan sport! De sportdeelname is in de periode 2002-2006 met zo'n 14% gegroeid, terwijl de bevolking maar met 1½% toenam. Daarmee is de sportdeelname nagenoeg op het landelijk gemiddelde gekomen (jeugd 89% en volwassenen 75%). De groei heeft zich in alle lagen van welzijnsniveau voorgedaan, maar de achterstand in sportdeelname in de klasse laag welzijnsniveau ten opzichte de klasse hoog welzijnsniveau is ongewijzigd gebleven.

Ook het aantal lidmaatschappen bij de sportverenigingen is in dezelfde periode gegroeid, met zo'n 8%. Daarmee is de deelname aan sportverenigingen bij de Enschedese jeugd bijna op het landelijk niveau gekomen, bij de volwassenen blijft dat echter nog sterk achter¹.

Koerswijziging

Ondanks deze positieve ontwikkelingen in de sportdeelname, willen we voor de komende jaren een aantal accentverschuivingen in de koers van het sportbeleid doorvoeren. Hiermee willen we bereiken dat de Enschedeërs in de huidige grote getale blijven sporten, maar ook dat zij meer sportief gaan bewegen². Het accent komt daarbij te liggen op de wijze waarop sport en sportief bewegen kan bijdragen aan de thema's gezondheid, sociale binding en vorming.

Waarom een koerswijziging?

Sinds 1998 is er veel op de sportmarkt van vraag en aanbod veranderd. En de ontwikkelingen in de samenleving en in de sport blijven vragen om actie. Wie nu naar de sportmarkt kijkt, ziet dat de traditionele wedstrijdsport een krimpend aandeel heeft en het sportief bewegen steeds populairder wordt. Het gaat niet meer om de intrinsieke waarde van het product of dienst zelf, maar de symbolische waarde oftewel de mate waarin het product of de dienst aansluit bij de leefstijl en de beleving van de sportief beweging. En deze beleving is de sleutel voor innovatie. Het op de gebruikelijke wijze aanbieden van producten (sportaccommodaties) en diensten (sportactivering, sportvereniging) volstaat niet meer. De beleving die de sportief beweging wil hebben en daadwerkelijk heeft van het product of de dienst moeten uitgangspunt zijn voor de aanbieder. Dit betekent dat er een verandering in denken moet plaatsvinden van aanbodgericht naar belevingsgeoriënteerd, dus in termen van concepten en arrangementen.

Dit beïnvloedt de uitwerking binnen de twee pijlers van het sportbeleid: A. de sportinfrastructuur en B. de sportstimulering.

Ad A. Sportinfrastructuur

De sportinfrastructuur omvat de sportactiviteiten en sportaccommodaties in Enschede. Bij de sportactiviteiten gaat het met name om het sportaanbod bij sportverenigingen, sportscholen en in ongeorganiseerd verband. Van deze drie vormen heeft de sportvereniging een meerwaarde door de mogelijkheden tot het leggen van sociale contacten, het ontwikkelen van vaardigheden via vrijwilligerswerk en het aanleren van normen en waarden. Maar ondanks de groei van het ledental daalt het aandeel van de sportvereniging: van 42% van de sporters in 1999 naar 25% in 2006¹. De groei in sportdeelname deed zich dus met name voor bij de andere sportvormen. De sportverenigingen hebben veel last van de volgende ontwikkelingen in de samenleving:

¹ Zie de evaluatienota "Sport in Enschede: stand van zaken 2006".

² Met sportief bewegen wordt in deze nota bedoeld: recreatief sporten of bewegen (bv. via wandelen, fietsen of nordic walking).

- Op niveau van de sporter is de wijze van betrokkenheid bij grotere sociale verbanden veranderd. Men wil er ondanks de individualisering nog steeds deel van uitmaken, maar de relaties zijn vluchtiger, oppervlakkiger, met minder regels en verplichtingen, een meer recreatieve en consumptieve houding en passend bij de eigen leefstijl. Het individueel beleven staat centraal. Dit heeft tot gevolg dat steeds meer mensen de sport benaderen als klant en consument. Zij zijn kritischer geworden, stellen meer kwaliteitseisen en vooral: wensen meer maatwerk. Verplichtingen uit hoofde van een verenigingslidmaatschap worden ingeruild voor op afroep beschikbare diensten tegen betaling. Daarbij gaat het steeds minder om de onderlinge wedijver in formele competities en steeds meer om de beleving van het sportspel zelf of om het onderhouden van het eigen lichaam om gezondheidsredenen danwel om cosmetische redenen. Dit vraagt om een onophoudelijke versnelling van de introductie van steeds nieuwere sportieve activiteiten, die ook inspeelt op de vergrijzing van de bevolking.
- Ook de samenleving vraagt steeds meer. Sport is niet alleen voor de lol, maar kent een steeds nauwer wordende verwevenheid aan maatschappelijke ontwikkelingen en vraagstukken. Voorbeelden hiervan zijn tegengaan van overgewicht, aanleren van normen en waarden, integratie van nieuwkomers en tegengaan van uitsluiting van bepaalde bevolkingsgroepen.

Kneipunt 1

Deze maatschappelijke veranderingen vragen om aanpassing van het sportaanbod en meer aandacht voor de informele sportbeoefening. Voor een vrijwilligersorganisatie als een sportvereniging is dat een grote opgave, zeker in combinatie met de afnemende bereidheid om structurele vrijwilligers-taken uit te voeren. Dit leidt ertoe dat de sportvereniging moet moderniseren om ook in de toekomst een positie te blijven houden. De huidige instrumenten in het gemeentelijk sportbeleid zijn onvoldoende om de sportverenigingen hierbij adequaat te kunnen helpen.

Kneipunt 2

Door bovenstaande ontwikkelingen verandert ook de rol van sportaccommodaties. Multifunctionaliteit en 24-uurs gebruik komen steeds meer centraal te staan. Immers: de druk op de schaarse ruimte en middelen vereist efficiënt en optimaal gebruik, onder andere via medegebruik en combinaties van voorzieningen. Sportaccommodaties moeten daardoor niet alleen voldoen aan sportspecifieke eisen, maar ook aan eisen voor ander gebruik oftewel door andere functies. Dit heeft gevolgen voor het aanbod aan gemeentelijke sportaccommodaties, met name voor de gedateerde binnensportaccommodaties.

Ad B. *Sportstimulering*

Ondanks dat de sportdeelname de afgelopen periode is gegroeid, beweegt de Nederlandse burger veel minder dan vroeger. De hieruit voortvloeiende bewegingsarmoede en lichamelijke inactiviteit vormen twee van de belangrijkste risicofactoren voor de gezondheid. Zij dragen bij aan vroegtijdige sterfte aan hart- en vaatziekten en het optreden van tal van andere chronische aandoeningen. In Nederland leidt 45% van de bevolking aan overgewicht, waarvan 11% aan ernstig overgewicht (obesitas). In Enschede is 43% van de mensen in de leeftijd 16-79 jaar te zwaar³. Uit onderzoek blijkt dat 45% van de Nederlandse bevolking te weinig beweegt en dat dit in Enschede geldt voor 34%⁴. Dit probleem speelt in alle lagen van de bevolking. Deze inactiviteit kost de samenleving jaarlijks zo'n € 744 miljoen. Dat is beduidend meer dan de kosten door sportblessures die € 140 miljoen per jaar bedragen⁵.

³ Van de inwoners van Enschede heeft 32% overgewicht, 11% een ernstig overgewicht oftewel obesitas, 55% een normaal gewicht en 2% ondergewicht.

⁴ De Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen (NNGB cq beweegnorm) is als volgt: minstens vijf dagen per week gedurende minimaal dertig minuten (en jeugd zestig minuten) ten minste matig lichamelijk actief (dit half uur hoeft niet aaneengesloten te zijn), zoals bijvoorbeeld wandelen met 5 à 6 km per uur, fietsen met 15 km per uur, tuinieren en huishoudelijk werk.

⁵ Bronnen: SCP, Rapportage sport 2006 (2006), p. 226-240; I&O Research, Enschedeërs over cultureel imago, onderwijs en zorg: stadspelling voorjaar 2006 (2006), p. 8-10; I&O Research, Enschedeërs over cultuur, bewegen en alcoholgebruik: stadspelling voorjaar 2007 (2007), p. 8-10; RIVM & CBS, Nationale atlas volksgezondheid 2006.

Bij een nadere analyse van de sportdeelname valt op dat de inwoners met een laag welzijnsniveau, een laag opleidingsniveau of een laag inkomen minder sporten dan het stedelijk gemiddelde. Hetzelfde geldt voor meisjes en vrouwen van niet-westerse afkomst⁶.

Ondanks alle inspanningen om deze groepen aan het sportief bewegen te krijgen, kost het niet-sportliefhebbers nog steeds weinig moeite om redenen te bedenken om niet te sporten. Uit onderzoek⁷ is naar voren gekomen dat volwassen niet-sporters -naast gezondheidsredenen en zichzelf te oud vinden- als hoofdredenen noemen “geen tijd voor (over) hebben” en “sport niet belangrijk vinden”. Bij de jeugd is de oorzaak van niet-sporten vaak gelegen in de houding van de ouders: als de ouders zelf niet sporten, worden de kinderen niet gestimuleerd om dit wel te doen⁸. Voor deze groep kinderen geldt: onbekend maakt onbemind. Er is dus een andere aanpak dan de huidige aanbodgerichte werkwijze nodig om ook deze groepen niet-sporters tot sportief bewegen te verleiden.

⁶ Zie de evaluatienota “Sport in Enschede: stand van zaken 2006”.

⁷ I&O Research, Sport in beeld 2002 (2003), p. 5. Overigens wordt de reden “kosten” slechts door 3% genoemd.

⁸ SCP, Rapportage sport 2006 (2006), p. 309-313

2. ONDERNEMEN IN DE TOEKOMST: SPORTBELEID 2008-2015

2.1 WAT WIL DE GEMEENTE?

Doel

Vanuit het motto “*Enschede beweegt!*” streeft de gemeente ernaar dat in 2015 75% van de Enschedeërs voldoende bewegen (conform de beweegnorm) en de sportdeelname minimaal stabiel blijft (de sportnorm)⁹.

Achterliggend motief hierbij is dat het sport & bewegen vanuit z'n specifieke waarden actief bijdraagt aan het bevorderen van een gezondere leefstijl, vorming, sociale binding, economie en leefbaarheid:

- *gezondheid*: er wordt in de Nederlandse samenleving steeds meer waarde gehecht aan een goede gezondheid, waaronder het tegengaan van bewegingsarmoede;
- *vorming*: sport brengt met zich mee het leren van vaardigheden, normen en waarden en het verkrijgen van een positief zelfbeeld, hetgeen die mensen in staat stelt om beter aan het maatschappelijke leven deel te nemen;
- *sociale binding*: sport leidt tot “bonding en bridging” van mensen. Aan de ene kant komen persoonlijke contacten en relatienetwerken tot stand, waardoor het groepsgevoel wordt bevorderd. En aan de andere kant worden mensen uit verschillende groepen uit de samenleving samengebracht. Dit is belangrijk om te komen tot het versterken en vitaliseren van Enschede. Daarbij gaat het onder andere om het versterken van de stedelijke samenleving, het behouden van de sociale samenhang, het stimuleren dat mensen elkaar ontmoeten, het voorkomen van uitval en uitsluiting van groepen van burgers¹⁰;
- *economie*: sport heeft zich de laatste decennia ontwikkeld als een bloeiende bedrijfstak. Jaarlijks wordt € 211 per hoofd van de bevolking uitgegeven aan actieve sportbeoefening¹¹, omgerekend betekent dit voor Enschede in totaliteit € 32,7 miljoen. Het arbeidsvolume van voltijdbanen met een sportgerelateerde functie in de sport in Nederland wordt geschat op 170.000 fte¹². Niet minder belangrijk zijn de mogelijkheden tot citymarketing¹³ die sport aan de stad biedt. De zendtijd voor sport op televisie en de oplage van sporttijdschriften is de afgelopen jaren sterk gestegen;
- *leefbaarheid*: sport draagt ook bij aan de attractiviteit van de stad voor de eigen inwoners. Een goede leefomgeving houdt in dat bewoners en gebruikers van de openbare ruimte hun leefomgeving als herkenbaar, prettig, schoon en aantrekkelijk ervaren, zodat ze er graag wonen, werken en verblijven. Sport speelt een rol bij de waardering van de openbare ruimte en daarmee het gevoel van leefbaarheid van die ruimte. Sport maakt de buurt groen en levendig.

⁹ De beweegnorm (NNGB) is als volgt: minstens vijf dagen per week gedurende minimaal dertig minuten (en jeugd zestig minuten) ten minste matig lichamelijk actief (dit half uur hoeft niet aaneengesloten te zijn), zoals bijvoorbeeld wandelen met 5 à 6 km per uur, fietsen met 15 km per uur, tuinieren en huishoudelijk werk. De sportnorm (RSO) is: minimaal 12 keer per jaar activiteiten verrichten volgens de gebruiken en regels uit de sportwereld. Het gaat hier om sport buiten de vakanties om. Het woon- en werkverkeer wordt niet tot sport gerekend, evenals activiteiten als hengelen, duivenmelken, hondendressuur e.d. Ook sporten op school telt niet mee. De huidige stand is: beweegnorm 66% (2007), sportnorm 75% (jeugd 89%, 16-79 jaar 75%; 2006).

¹⁰ Gemeente Enschede, Duurzaam versterken, krachtig verbinden: collegeakkoord 2006-2010 (2006), p. 1. Dit sluit ook aan bij de prestatievelden 'leefbaarheid' en 'sociale cohesie' van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

¹¹ SCP, Rapportage sport 2006 (2006), p. 175-181

¹² IVA e.a., Arbeidsmarktmonitor Sport: nulmeting (2006), p. 51

¹³ Citymarketing = het verwerven van naamsbekendheid en imago voor de stad, vanuit een bepaalde achterliggende visie.

Pijlers sportbeleid

Pijlers

De inspanningen van de gemeente zijn gericht op het bevorderen van de deelname aan sport & bewegen, met als hoofdpijlers:

- creëren van een (basis)sportinfrastructuur van voorzieningen en activiteiten, die inwoners uitnodigt en de mogelijkheid biedt om actief te sporten en sportief te bewegen;
- verleiden van niet-sporters tot sportief bewegen, via arrangementen en concepten voor kennismaking ermee.

Rol

Rol

Bij haar rolbepaling gaat de gemeente uit van empowerment van de samenleving¹⁴, hetgeen ertoe leidt dat de rol van de gemeente meer het accent krijgt van inspirator en regisseur in plaats van de huidige nadruk op uitvoerder en organisator. Als activiteiten na de opstartfase of projectperiode goed lopen, laat de gemeente de uitvoering over aan de partijen waarmee wordt samengewerkt, maar blijft zij als adviseur of als ondersteuner bij problemen aanwezig. Deze rolomvatting betekent niet dat de gemeente op afstand gaat staan. Zo krijgt de gemeente ruimte in haar capaciteit om zich te (kunnen) richten op nieuwe initiatieven of minder goed lopende activiteiten die belangrijk zijn voor het realiseren van het gemeentelijk sportdoel.

Uitgangspunten

Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd bij de uitwerking van het sportbeleid:

1. Het sociale rendement is bepalend voor de inbreng van de gemeente. Elke investering die de gemeente doet, in termen van subsidie, exploitatie en dergelijke moet leiden tot een sociaal rendement, dus ten goede komen aan de samenleving. Het sociaal rendement heeft betrekking op de resultaten die je met de activiteit wilt bereiken en het effect cq. de meerwaarde die deze resultaten hebben voor de samenleving¹⁵. Een voorbeeld: iemand gaat door een sportkennismakingsactiviteit structureel aan sport doen en voldoet aan de fitnorm. Hierdoor is hij minder vaak ziek (resultaat), dus zijn arbeidsproductiviteit is hoger en hij doet minder beroep op de gezondheidszorg (effect). Het gaat dus om de effecten voor de samenleving op (middel)lange termijn.
2. Samenwerking tussen sportpartijen en niet-sportspecifieke partijen is onmisbaar voor het stimuleren van de sportdeelname. Samenwerking betekent in principe ook bereidheid tot participatie van de gemeente, waarbij de omvang en de vorm van geval tot geval nader worden bepaald.
3. De focus van het beleid ligt op breedtesport. Topsport is daarbij een inspiratiebron, namelijk als één van de instrumenten voor het bevorderen van de deelname aan sport & bewegen en voor het vormgeven van citymarketing.
4. De sportvereniging is en blijft een belangrijke sportpartner, mits zij een product wil aanbieden dat past bij de beleving van de (potentiële en al actieve) sporters en de behoeften van de samenleving. De gemeente geeft voorrang aan de vitale, buurtgerichte en innovatieve sportverenigingen. Hierbij geldt wel dat het algemeen belang boven het verenigingsbelang gaat.
5. De focus ligt op het aan te pakken probleem van de thema's gezondheid, sociale binding en vorming, niet op een doelgroep. Dit voorkomt uitsluiting van groepen. De uitwerking ervan is maatwerk, gerelateerd aan de beleving van de inwoners. Voorbeeld: vanuit het thema gezondheid blijkt dat veel mensen te weinig bewegen, vanuit hun specifieke achtergronden worden via maatwerk activiteiten aangeboden.

¹⁴ Empowerment is een sturingsstrategie die uitgaat van kracht en kennis in de samenleving oftewel het sociaal kapitaal. Dat betekent dat de overheid minder voorschrijft, maar er voor zorgt dat burgers en bedrijven kunnen meedenken en meewerken aan oplossingen, oftewel de gemeente activeert en verbindt (M.L. Vos en K. van Doorn, Empowerment: over laten en doen (2004), p. 65).

¹⁵ P. Scholten, Social Return on Investment (2004)

6. Sportief bewegen moet binnen de directe leefomgeving mogelijk zijn, want een bewegingsvriendelijke omgeving stimuleert tot sportief bewegen. Daarom is een goede spreiding van sportvoorzieningen en medegebruik van de openbare ruimte voor sportieve beweging binnen de stadsgrenzen, in de buurten en wijken noodzakelijk.
7. Om het sportbeleid zo effectief en efficiënt mogelijk uit te voeren, zoekt de gemeente niet alleen samenwerking met partijen binnen Enschede. De gemeente zal ook gebruik maken van de expertise en andere kansen en mogelijkheden van partijen buiten Enschede, zoals de Netwerkstad Twente, de regio Twente, de Provincie Overijssel, de Sportraad Overijssel, sportbonden en sportkoepels, de rijksoverheid en andere organisaties (zowel non-profit als profit) die specifieke kennis hebben op onderdelen van deze nota. Voorbeeld hiervan is het realiseren van grootschalige sportaccommodaties (zoals de 400 meter kunstijsbaan) en het organiseren van grootschalige activiteiten, die het stedelijk niveau overstijgen.

2.2 EN WAT GAAT DE GEMEENTE DOEN?

Bij de uitwerking van het sportbeleid (en de oplossing van de drie knelpunten) gaat het om verleiden, grensverleggend ondernemen en krachten bundelen¹⁶. Per pijler worden deze kreten verder uitgewerkt, wordt de rol van de gemeente beschreven en wordt de gewenste output aangegeven. Daarbij staat de koerswijziging centraal, de overige punten uit de sportnota 1998 worden gehandhaafd.

2.2.1 Sportinfrastructuur: activiteiten

Verleiden tot vraaggestuurd aanbod

Sportverenigingen¹⁷ hebben drie bijzondere kenmerken: met elkaar sporten, met elkaar organiseren en met elkaar verpozen. Naast sportactiviteiten met hun vormende element door de spelregels (normen en waarden) wordt ontmoeting via gezellige nevenactiviteiten aangeboden. Dit geschiedt voor 99% via vrijwilligers. Deze aspecten van ontmoeting, vorming en vrijwilligerswerk geven deze vorm van sportbeoefening binnen het sportbeleid een meerwaarde boven andere sportvormen. Dit was onder andere aanleiding om de verenigingssubsidie in te voeren. Uit de evaluatie kwam naar voren dat er geen reden is om deze subsidie af te schaffen¹⁸.

Om de meerwaarde van de sportverenigingen te kunnen benutten, is het van belang dat zij veel inwoners binden. Dit vraagt om sterke, vitale, innovatieve en buurtgerichte sportverenigingen, die aansluiten bij de aard en functie van de sportbeoefening, zoals de consumerende sporter die wenst. Het traditionele op competitie gerichte verenigingsaanbod past daar steeds minder bij. Het is een uitdaging voor de sportvereniging om continu te vernieuwen en te innoveren, zoals in een marktconforme werkwijze gebruikelijk is. Daarbij kan samenwerking worden gezocht met commerciële sportaanbieders, scholen, welzijnswerk, buurtorganisaties enzovoort. Een voorbeeld hiervan is de pilot die momenteel door de Sportboulevard Enschede, met subsidie van het ministerie van VWS/NOC*NSF, wordt uitgevoerd in het kader van "proeftuinen nieuwe sportmogelijkheden". De gemeente zal sportverenigingen ondersteunen bij het vormgeven van vernieuwende en uitdagende concepten en arrangementen.

¹⁶ Krachten bundelen heeft betrekking op de samenwerking tussen sportorganisaties onderling en tussen sportorganisaties en andere maatschappelijke organisaties, buurtorganisaties, bedrijfsleven en dergelijke. Door wederzijds gebruik te maken van elkaars kennis, kunde, capaciteiten en relatienetwerken is de kans op succes bij het bereiken van maatschappelijke en eigen doelen veel groter.

¹⁷ Een sportvereniging wordt gedefinieerd als: een Enschedese vereniging met volledige rechtsbevoegdheid, die als voornaamste activiteit, al dan niet in competitieverband, gelegenheid biedt sport te beoefenen, die aangesloten is bij één of meer erkende overkoepelende sportorganisatie(s) die lid is (zijn) van het NOC*NSF, en die geen mensen bij voorbaat uitsluit van een lidmaatschap.

¹⁸ Gemeente Enschede, Evaluatie subsidiestelsel sport (2006), p. 15-16

Ondanks de meerwaarde die de gemeente toekent aan de verenigingssport, heeft zij ook oog voor de toenemende populariteit van de ongeorganiseerde en de commercieel-georganiseerde sport. Voorop staat namelijk dat zoveel mogelijk inwoners actief sportief bewegen. De rol van de gemeente blijft voorwaardenscheppend, te weten:

- ongeorganiseerde sport: het aanbieden van laagdrempelige sportvoorzieningen, het geschikt maken van de openbare ruimte voor sportief medegebruik (waaronder beweegveldjes waarop meerdere takken van sport beoefend kunnen worden), het openstellen van kunstgrassportvelden op sportparken voor sportief medegebruik door omwonenden (in afstemming met de huurders) en het uitzetten van sociaal-veilige routes voor bijvoorbeeld wandelen (inclusief nordic walking), hardlopen, skeeleren, fietsen en mountainbiking;
- commercieel-georganiseerde sport: het uitvoeren van een stimulerend vestigingsbeleid van commerciële sportbedrijven en het betrekken van deze bedrijven bij sportstimulering.

Grensverleggend ondernemen: de vitale sportvereniging

Afhankelijk van haar toekomstvisie kan een sportvereniging ervoor kiezen om de omslag te maken naar vitale sportvereniging. Vanuit gemeentelijk oogpunt is het wenselijk om meerdere van deze verenigingen in Enschede te hebben, zoals uit vorenstaande al naar voren kwam.

Een vitale sportvereniging is een op de toekomst en de omgeving gerichte vereniging, die een sportaanbod creëert dat bijdraagt aan het welzijn van de bevolking in de wijk of de stad en daarmee uiteraard ook van de eigen leden.

Kenmerken zijn dat zo'n club:

- zich aanpast aan de veranderende samenleving, de wensen van (potentiële) leden in kaart heeft en aan de hand daarvan een modern en flexibel sportaanbod heeft,
- een herkenbaar gezicht heeft in de buurt of wijk en zich ook richt op de niet-getalenteerde (potentiële) sporters en samenwerking zoekt met andere partijen (ook buiten de sport)¹⁹.

De grootte van de sportvereniging (aantal leden) is niet bepalend om een vitale sportvereniging te kunnen zijn, want er zijn vele vormen denkbaar.

Een mogelijke vorm van de vitale sportvereniging is een organisatie, waarin meerdere takken van sport in één overkoepelende structuur zijn ondergebracht en dus meerdere sportverenigingen intensief samenwerken. In zo'n alliantie van sporten/sportverenigingen kunnen ook niet-sportorganisaties aanhaken. Voorbeeld 1: een omnisportvereniging, waar meerdere takken van sport beoefend kunnen worden en buitenschoolse opvang voor 4-14 jarigen (inclusief vakantieactiviteiten) en huiswerkbegeleiding wordt aangeboden, ook aan niet-leden. Voorbeeld 2: een overkoepeling van twee of meer samenwerkende sportverenigingen, waarbij ook scholen, een sportschool en/of zorgcentrum zich hebben aangesloten.

Maar ook een individuele sportvereniging kan een goed voorbeeld van een vitale sportvereniging zijn. Zij gaat samenwerking aan en biedt nieuwe producten aan, gericht op het uitgebreider invullen van haar buurtfunctie.

Het moge duidelijk zijn dat de omslag naar vitale sportvereniging niet alleen gevolgen heeft voor het sportaanbod (waar de sportbonden een stimulerende rol dienen te vervullen), maar ook voor het vestigingsbeleid en de verenigingsstructuur.

¹⁹ Huis voor de Sport Limburg, De sportvereniging van de toekomst: een verkenning (2005)

Het verenigingsbeleid moet worden verbreed van een interne naar een externe oriëntatie in de buurt. Bij welke buurtgebeurtenissen en ook buurtproblemen is de vereniging in staat een rol te spelen? Andersom: bij welke activiteiten en interne problemen kan de vereniging een beroep doen op de buurt en op andere (ook niet-sportspecifieke) organisaties?

Een vitale sportvereniging heeft een verenigingsstructuur die kan inspelen op kansrijke en bedreigende ontwikkelingen waar sportverenigingen mee te maken krijgen. Uit de verenigingsenquête²⁰ blijkt dat veel verenigingen problemen hebben bij het invullen van de kaderfuncties, met name de bestuurlijke. Zij geven als hoofdredenen hiervoor aan “onvoldoende tijd” en “geen verplichtingen willen aangaan”. Ruim de helft van de verenigingen verwacht dat de bereidheid om structureel een kaderfunctie in te vullen de komende jaren verder afneemt, voor incidentele klussen verwacht men minder problemen. Wellicht dat een vernieuwing van de verenigingsstructuur, samenwerking met andere organisaties en op onderdelen professionalisering deze kaderproblemen kan oplossen.

Verenigingen die deze vitaliseringsstap willen maken, zullen daarbij hulp nodig hebben. Daar waar sportbonden in gebreke blijven, moet zo'n vereniging een beroep kunnen doen op het SportServiceTeam²¹. Dat wil zeggen dat ze:

- ondersteuning krijgt van de partners in het SportServiceTeam;
- informatie kan verkrijgen over mogelijke vormen van samenwerking met andere organisaties en ondersteuning bij het leggen van de eerste contacten;
- eventueel een frictie- of innovatiesubsidie kan krijgen van de gemeente;
- voor deskundigheidsbevordering van het vrijwillig kader informatie en advies kan inwinnen over vraagpunten, kan deelnemen aan themabijeenkomsten en subsidie kan aanvragen voor het volgen van cursussen.

Als tegenprestatie wordt van deze vereniging verwacht dat zij deelneemt aan maatschappelijke activiteiten, zoals sportstimuleringsprojecten die door andere organisaties worden opgezet.

De vitale sportverenigingen krijgen extra steun. De invulling daarvan moet nog nader worden uitgewerkt.

Krachten bundelen: elkaar versterken

Elkaar versterken

In Enschede zijn enige beroepsopleidingen in het kader van sport en bewegen, zowel op MBO-, HBO- als universitair niveau. Daarnaast zijn er talrijke beroepsopleidingen die annex zijn aan de bedrijfsvoering van verenigingen. Deze opleidingen kunnen veel te bieden hebben voor sportverenigingen en vice versa. Te denken valt aan stages op het gebied van bestuursondersteuning, administratie, activiteitenbegeleiding, organisatie van toernooien en evenementen en onderhoud van accommodaties. Daarnaast zijn studenten ook belangrijk binnen de sportstimulering. Inzet van stagiaires kan bijdragen aan het oplossen van personele problemen, die nu vaak oorzaak zijn van het niet doorgaan van stimuleringsactiviteiten in de wijk, onder andere georganiseerd door de sportvereniging. En via de inzet van maatschappelijke stages wordt een mogelijkheid geschapen om op jonge leeftijd kennis te maken met vrijwilligerswerk bij sportverenigingen.

Niet alleen de wisselwerking met de opleidingen, maar ook met de ouderenorganisaties biedt de sportvereniging interessante mogelijkheden. Naast het benutten van kennis en kunde hebben 55-plussers veel voor de vereniging relevante werkervaringen.

Via het SportServiceTeam kan vraag en aanbod van opleidingen, maatschappelijke stages, 55-plussers en sportverenigingen worden gekoppeld om een gunstige wisselwerking te stimuleren.

²⁰ Gemeente Enschede, Evaluatie subsidiestelsel sport (2006), bijlage IV

²¹ Het huidige sportloket wordt vernieuwd, verbeterd en uitgebreid, onder de nieuwe naam SportServiceTeam Enschede. Huidige partners in het sportloket zijn: Sportraad Overijssel, NKS, Sport Support Twente, Servicepunt Vrijwilligerswerk en Volksuniversiteit Enschede.

In 2007 start de gemeente met twee nieuwe instrumenten voor mensen die langdurig in de uitkering zitten: de terugkeer- en de participatiebaan. Zowel bij de terugkeer- als bij de participatiebaan betreft het additioneel werk. De terugkeerbaan is heel nadrukkelijk bedoeld om mensen (op termijn) weer aan een reguliere baan te helpen. Het accent ligt op het aanleren van vaardigheden die nodig zijn voor het krijgen van een plek op de reguliere arbeidsmarkt. De participatiebaan heeft een sterke maatschappelijke component, waaronder het uit een sociaal isolement halen en houden van langdurig werklozen. De participatiebaan wordt ingezet voor die bijstandsccliënten, die naar verwachting niet binnen afzienbare tijd regulier werk kunnen verkrijgen. Uitgangspunt is dat alle betreffende cliënten kwaliteiten hebben die maatschappelijk benut kunnen worden. Sportorganisaties kunnen wellicht zo'n plaats aanbieden, zodat zij extra menskracht verkrijgen.

2.2.2 Sportinfrastructuur: accommodaties

Krachten bundelen: slim ruimtegebruik

Op dit moment voorziet het aanbod van sportvoorzieningen in de vraag. Er is voor sport voldoende ruimte aanwezig. Maar als de landelijke trends ook in Enschede neerslaan, zal op middellange termijn het aanbod onvoldoende aansluiten bij de ontwikkelingen in het sport- en bewegingsgedrag en de daaruit voortvloeiende toekomstige vraag. Al werkende weg moet worden ingespeeld op deze veranderende vraag. In de nota "*Ruim baan voor bewegen*" (2004) is vastgelegd hoe met deze veranderde vraag wordt omgegaan. Hier wordt volstaan met een korte samenvatting van de hoofdlijnen.

De steeds groter wordende kloof tussen vraag en aanbod vraagt om een beleidskeuze gericht op:

- efficiënter gebruik van ruimte voor team- en duosporten en (waar mogelijk) samengaan van accommodaties en voorzieningen;
- beter en meer benutten van de mogelijkheden voor solosporten en bewegingsactiviteiten in de openbare en recreatieve ruimte.

Dit betekent dat in de behoefte aan extra specifieke sportruimte kan worden voorzien binnen de huidige beschikbare ruimte, mede door het toepassingen van technologische innovaties zoals bijvoorbeeld kunstgras. De nadruk komt te liggen op het voorzien in bewegingsruimte. Daarmee wordt geen extra ruimteclaim neergelegd, maar het accent gelegd op medegebruik van de openbare ruimte.

Er zijn twee aanleidingen om aan de slag te gaan met de sport- en bewegingsruimte:

- ✓ er komt een vraag vanuit de Enschedese samenleving;
- ✓ er zijn trends gaande in het sport- en bewegingsgedrag in Nederland en/of in Enschede.

Een dergelijke vraag of trend moet worden geanalyseerd en worden getoetst aan de uitgangspunten van het gemeentelijk beleid. Daarbij staat een efficiënt gebruik van de schaarse ruimte in Enschede centraal, ongeacht of het gaat om gemeentelijke sportaccommodaties of medegebruik van de openbare ruimte.

Via vijf interventiestrategieën kan vervolgens de ruimtebehoefte voor sport & bewegen ingebed worden in het gemeentelijke beleid:

1. Clusteren: gelijksoortige sportgebruikers krijgen geen exclusief gebruik meer, maar delen samen de accommodatie.
2. Combineren: het gaat om multifunctioneel gebruik van voorzieningen, waarbij combinaties worden gemaakt tussen verschillende soorten van sport en tussen sport- en andere (niet-sport) functies (bv. beweegveldjes, sportroutes).
3. Inrichten: medegebruik van de openbare ruimte voor bewegings- en sportactiviteiten moet mogelijk worden gemaakt.

4. Herbestemmen: daar waar geen vraag meer aanwezig is, moeten gebieden herbestemd worden voor locaties voor andere voorzieningen. Dus van sport naar wonen of werken en van wonen of werken naar sport, afhankelijk van de behoefte.
5. Uitbreiden: als de voorgaande interventiestrategieën geen soelaas kunnen bieden, is uitbreiding van de sport- en bewegingsruimte noodzakelijk.

Grensverleggend ondernemen: exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties

De beheerstaak van de gemeente is historisch gegroeid en omvat onrendabele sportvoorzieningen, waarbij het sociaal-maatschappelijk belang hoger is dan het economisch belang. Zonder overheidsbemoediging kan een groot aantal takken van sport niet beoefend worden, terwijl er wel veel belangstelling voor bestaat.

Ook de exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties moet gaan inspelen op de genoemde ontwikkelingen van belevingseconomie, consumerende sporter en multifunctioneel gebruik in een 24-uurs-economie. Ideaal hierbij is een multifunctioneel sportcentrum, met meerdere voorzieningen en ruimtes, waar de beschikbare capaciteit op een flexibel wijze kan worden verdeeld en ook niet-sportfuncties gemakkelijk kunnen aanhaken. De sportaccommodatie van de toekomst moet levensbestendig worden gebouwd of aangelegd, zodat het mogelijk is om deze continu zodanig in te richten dat deze blijft aansluiten bij de wensen van dat moment. Dit betekent concreet dat:

- het huidige bestand aan sportaccommodaties wordt beoordeeld op gebruiksmogelijkheden en via renovatie en sloop/nieuwbouw geactualiseerd en geïnnoveerd. Daarbij kan gedacht worden aan:
 - het vervangen van de gedateerde gymnastieklokalen via clustering tot multifunctionele binnensportaccommodaties, geschikt voor alle sporten, modern bewegingsonderwijs en eventueel commerciële activiteiten
 - aan het aanleggen kunstgrassportvelden op sportparken die worden gespeeld door vitale sportverenigingen, maar ook geschikt zijn voor medegebruik voor andere maatschappelijke en commerciële organisaties en voor de ongeorganiseerde sportbeoefening.
- Tegelijkertijd worden in het kader van gebiedsgerichte aanpak de witte sportvlekken (accommodatie, deelname, aanbieders e.d.) nader bekeken;
- de inrichting van de sportaccommodaties niet alleen moet voldoen aan de eisen van de sportbonden en het bewegingsonderwijs, maar ook medegebruik door niet-sportverenigingen en functiemenging met niet-sportorganisaties aantrekkelijk moet maken;
- actief wordt ingespeeld op trends en rages in de vormen van sportbeoefening, zoals bijvoorbeeld de opkomst van panna, jumpen, heelskaten, damesvoetbal en dergelijke. Bij het gebruik van sportaccommodaties moeten zulke nieuwe sportmogelijkheden de kans krijgen en niet worden weggedrukt op resturen.

Bij de gemeentelijke sportaccommodaties is een belangrijk uitgangspunt doelmatig en rechtmatig exploiteren. Indien er structureel sprake is van een tekort of een overschot in de capaciteit, is het aan de gemeente om daar in het kader van efficiënt gebruik gepaste maatregelen te nemen. Bij de buitensportaccommodaties zijn daarvoor normen opgesteld²², bij de binnensportaccommodaties moet dit nog gebeuren. Daarbij is en wordt aangesloten bij de landelijke normen van de VNG.

Bij het toekennen van sportvelden voor structureel gebruik (waarbij de gebruiker ook een eigen clubhuis wenst te realiseren) wordt als gedragslijn toegepast dat de vereniging voor iedereen toegankelijk moet zijn, zonder zich te richten op een bepaalde doelgroep. De gemeente streeft naar integratie van deze doelgroepen in bestaande organisaties, mede omdat er per tak van buitensport al ruime keuze in vereniging is.

²² Gemeente Enschede, Kunstgras in Enschede (2003) en Kunstgrassportvelden: evaluatie van het gebruik en overzicht van het beleidskader (2004)

2.2.3 Sportstimulering

Verleiden tot sportief bewegen

Zoals in hoofdstuk 1 al is aangegeven, is het een uitdaging voor de samenleving om ook de niet-sportliefhebbers te inspireren en te motiveren om te gaan sporten of sportief te gaan bewegen oftewel om de sport aan de man/vrouw te brengen. Voor een succesvolle sportstimulering is het noodzakelijk dat er een belevingsgeoriënteerd, vraaggestuurd aanbod aan sportactiviteiten komt, zodat ook niet-sporters het nut en de lol van sport gaan inzien en meer prioriteit aan sportbeoefening gaan geven. Het betreft dan laagdrempelige activiteiten in de directe leefomgeving, die aansluiten bij de leefwereld cq de belevingswereld van de niet-sporter.

Jong geleerd is oud gedaan is nog steeds een geldend principe bij sportief bewegen. Daarom is het van belang dat een sluitende keten sport & bewegen is voor de jeugd. Die ziet er als volgt uit:

Leeftijd	Keten			
	Spelen ²³	Bewegingsonderwijs	Naschools sportaanbod	Regulier sportaanbod
0-3 jaar	X	-	-	-
4-5 jaar	X	X	-	(X)
6-11 jaar	X	X	X	X
12-17 jaar	-	X	X	X
18-23 jaar	-	-	X	X

Bij de voorschoolse periode is er te weinig aandacht voor de motorische ontwikkeling van de kinderen. Echter, het motorische aspect van de ontwikkeling bij jonge kinderen heeft invloed op de totale ontwikkeling. Een verwaarlozing op het gebied van de motoriek op jonge leeftijd is later niet meer goed in te halen.

Een werkgroep bestaande uit de gemeente, NISB, Livio, Alifa en SKE heeft ter verbetering hiervan een actieplan opgesteld, dat zij gezamenlijk in de periode 2007-2011 gaan uitvoeren. Het actieplan vormt een stevige basis voor het verder ontwikkelen en implementeren van activiteiten ten behoeve van de doelgroep: kinderen van 0 – 4 jaar en hun ouders²⁴.

Bewegingsonderwijs en naschoolse sportactiviteiten (bijvoorbeeld via BASIS en BOS) zijn belangrijke instrumenten om jeugd kennis te laten maken met sportief bewegen. Reden hiervoor zijn dat via school alle jeugd (immers leerplichtig bij wet) wordt bereikt onder deskundige leiding van de vakleerkrachten. Een kritische succesfactor hierbij is dat er een goede afstemming is binnen de keten. Dit betekent dat een jeugdige gedurende de gehele dag en de gehele week een continu aanbod krijgt van activiteiten op het gebied van en daarmee prikkels tot sportief bewegen, dus onder schooltijd en naschools in de buurt of bij de opvang. Het benodigde "*bewegmanagement*" is erop gericht dat kinderen kunnen voldoen aan de beweegnorm, door:

- het opzetten van samenwerkingsverbanden tussen scholen en sportaanbieders op het gebied van (programmering van) sportactiviteiten, accommodatiegebruik en sporttechnisch kader;
- het ondersteunen van de voorlichting aan kind en ouders op school over het belang van bewegen voor de gezondheid;
- het bevorderen van een zo optimaal mogelijke omgeving voor sport en beweging van jeugdigen door middel van signalering van kansen en knelpunten. Dit betreft zowel de organisatie van het sportaanbod als de fysieke ruimtelijke omgeving.

²³ Voor het speelbeleid wordt verwezen naar de kadernotitie Integraal Meerjarenplan Spelen "Spelen in Enschede" (2002). Deze kadernotitie bevat de uitgangspunten voor spelen in de gemeente Enschede en vormt de basis voor de speelruimteplanning op stadsdeelniveau.

²⁴ Werkgroep "meer bewegen voor de jongste leeftijdsgroep", Actieplan 2007-2011 (2007)

Per stadsdeel moet een team beweegmanagement komen, dat bestaat uit een consultant sport & bewegen, een vakleerkracht bewegingsonderwijs, een vertegenwoordiger van de school, een vertegenwoordiger van de vitale sportverenigingen en eventueel vertegenwoordigers van andere participanten.

Maar **niemand is te oud om nog te leren**. Ook op volwassen of oudere leeftijd is sportief bewegen belangrijk, om redenen van gezondheid, zelfredzaamheid en tegengaan vereenzaming. De bevolkingssamenstelling van Enschede zal de komende decennia vergrijzen: in 2030 zal 31% ouder zijn dan 65 jaar, tegen 22% nu en 26% in 2015. Omdat de groep jeugd gelijk blijft, neemt dus de midden-groep (20-64 jaar) af, van 42% nu via 36% in 2015 naar 32% in 2030. Het aanbod tot sportief bewegen is nog niet ingericht op deze vergrijzing. De komende jaren zal daar aandacht aan moeten worden besteed, zowel qua arrangementen en concepten bij de sportaanbieders als qua deskundigheidseisen binnen de sportopleidingen.

In dit kader gaat het ook om de wisselwerking tussen sportief bewegen en **reïntegratie op de arbeidsmarkt**. De gemeente Enschede²⁵ wil zoveel mogelijk mensen, die nu een bijstandsuitkering ontvangen, aan werk helpen. Deze mensen worden door de gemeente op allerlei manieren gestimuleerd om werk te zoeken. Daarbij wil de gemeente een bewegingsprogramma onderdeel laten zijn van het reïntegratietraject naar werk. Hierbij gaat het vooral om het weer bijbrengen van het dagritme, dat gebruikelijk is bij het hebben van een baan. De vitale sportvereniging en de sportschool zijn mogelijk in staat om een dergelijk arrangement aan te bieden.

De **gemeente** heeft bij het verleiden tot sportief bewegen een inspirerende, initiërende en waar nodig regisserende en faciliterende rol. De inzet van de gemeente bestaat in hoofdzaak uit kennis en kunde zowel intern als extern, een uitgebreid netwerk in de sport en in de stad en incidenteel financiële middelen, met name te verwerven via rijks- en provinciale subsidies.

De gemeente heeft als taak om nieuwe arrangementen en concepten te helpen opzetten en kan in dat kader (mede)organisator kan zijn. Als blijkt dat de nieuwe activiteit aanslaat, kiest de gemeente als uitgangspunt de organisatie over te dragen aan de samenwerkingspartners, omdat zij het dichtst bij de mensen staan en zij zorgdragen voor het structurele sportaanbod. Als uit de jaarlijkse evaluatie blijkt dat een activiteit een hoog sociaal rendement heeft, maar zonder bijdrage in de organisatie door de gemeente vervalt of versnipperd, kan de gemeente alsnog overwegen om de activiteit te blijven (mede)organiseren.

Grensverleggend ondernemen: topsport als inspiratiebron

Ook topsport is waardevol voor de stad, om de volgende redenen:

- Topsport enthousiasmeert mensen om zelf te gaan sporten. De topsporter is een rolmodel en een voorbeeld (met name voor de jeugd), vooral als hij naast hun primaire topsportbeoefening actief wordt betrokken bij sportstimuleringsactiviteiten. Daarbij moet worden opgemerkt dat topsportsuccessen sec geen garantie vormen voor een structurele toename van de sportdeelname, eigen motivatie en ervaren beperkingen om die motivatie te realiseren zijn namelijk primair bepalend²⁶.
- Topsport zorgt voor meer sociale binding. Topsportevenementen zijn sociale ontmoetingsplaatsen (publiek vermaak en passieve sportbeoefening) en sportsuccessen dragen bij aan een gevoel van trots zijn op en identificatie met de stad. En de aanwezigheid van topsporters die oorspronkelijk niet uit Nederland komen, is van belang voor de emancipatie en integratie van groepen burgers in de Enschedese samenleving.

²⁵ Gemeente Enschede, Invoering van terugkeerbanen en participatiebanen in Enschede (2006)

²⁶ SCP, Rapportage sport 2003 (2003), p. 295-307

Topsport bevordert het imago en de economie van de stad, door de belangstelling ervoor van de media en het publiek. Daarmee draagt de topsport bij aan het uitstralen van een positief zelfbeeld van de stad en de naamsbekendheid. En voor bedrijven die zich verbinden aan een topsportevenement biedt het mogelijkheden tot promotie van het economisch product.

In het sportbeleid van de gemeente Enschede heeft topsport daarom een rol als inspiratiebron. Meer dan tot nu toe het geval was, moeten (ex)topsporters worden betrokken bij de sportstimuleringsactiviteiten. De gemeente vervult hierbij een stimulerende rol en werkt daarbij samen met Sport Support Twente²⁷ en FC Twente²⁸.

Daarnaast zal de gemeente meer dan voorheen het binnenhalen van eenmalige topsportevenementen (Nederlandse, Europese en Wereldkampioenschappen en interlands) ondersteunen en faciliteren, mits aan het evenement een nevenprogramma in het kader van sportstimulering wordt gekoppeld.

Krachten bundelen: samen sterk, ook op lange termijn

Samen sterk

Verleiden tot sportief bewegen lukt alleen via het benutten van de empowerment van de samenleving oftewel samenwerking tussen sportverenigingen en sportorganisaties, onderwijsinstellingen, kinderopvang- en welzijnsorganisaties, zorgverleners, bedrijfsleven, wijk- en buurtcomités en dergelijke enerzijds en de beoogde deelnemers anderzijds. Voorbeelden van een dergelijke aanpak zijn de BOS-impuls, BASIS, Buurt in actie en Alliantie School & Sport. Om hier een meer structurele basis in te verkrijgen, is een netwerk “sportief bewegen” een geschikt instrument. In zo’n netwerk werken de partijen niet alleen samen om te komen tot het verleiden van Enschedese inwoners van alle leeftijden, maar vindt ook uitwisseling plaats van kennis en kunde. De partners in het netwerk bepalen samen de doelen, de prestaties en spreken af wie wat doet.

Bij dit onderdeel van samen sterk is de rol van de gemeente initiërend, regisserend en ondersteunend, met gebruikmaking van haar netwerk in de stad.

Verleiden tot sportief bewegen bestaat niet alleen uit het stimuleren om het te gaan doen, maar ook tot het blijven doen, als een regulier onderdeel van de leefwijze. Een kennismakings- of wervingsactie via concepten, arrangementen of inspiratie door topsport is dus niet voldoende, de follow up moet goed zijn geregeld. Als een nog-niet-sportend kind bij de Kidsrun bij de Enschedese marathon plezier krijgt in hardlopen, moet er een logisch vervolg zijn georganiseerd bij bijvoorbeeld de atletiekvereniging. Ontbreekt dit vervolg, dan zal het kind een niet-sporter blijven. Deze follow up is een voorwaarde voor de bepaling van een gemeentelijke bijdrage bij een sportstimuleringsactie.

²⁷ Sport Support Twente richt zich op topsportbegeleiding, talentontwikkeling (12-18 jaar) en talentherkenning (t/m 11 jaar) van (aankomende) topsporters in Twente.

²⁸ Zie ook FC Twente, Voetbal ambiance en solidariteit (mei 2007).

3. ACTIEPLAN SPORTIEF BEWEGEN 2008-2015

In hoofdstuk 2 zijn de doelen, uitgangspunten en hoofdlijnen van het sportbeleid beschreven, in dit hoofdstuk wordt aangegeven welke acties de gemeente gaat ondernemen en welk resultaat daarbij wordt verwacht.

3.1 FACILITEREN

In deze paragraaf staan de actiepunten ten aanzien van het onderdeel 'sportinfrastructuur: activiteiten' centraal. De actiepunten zijn gerubriceerd naar sportverenigingen, overige sportvormen en gemeente.

3.1.1 Sportverenigingen

In hoofdstuk 2.2.1 is aangegeven dat de gemeente sportverenigingen gaat ondersteunen, die willen vitaliseren en daarbij ook hun sportaanbod willen moderniseren. Dit betekent overigens niet dat de overige sportverenigingen geen ondersteuning meer krijgen. De huidige verenigingsondersteuning blijft, maar vitale sportverenigingen krijgen wat extra. Om dit vorm te kunnen geven, zijn de volgende acties noodzakelijk:

A. Vitale sportvereniging

Zoals op pagina 8 is aangegeven, vindt de gemeente het belangrijk om vitale sportverenigingen in Enschede te hebben.

Dit actiepunt bestaat uit drie stappen:

- De criteria voor het keurmerk "vitale sportvereniging" en de daarbij behorende extra steun en tegenprestaties worden opgesteld. Centrale vragen daarbij zijn: wat zijn de kenmerken van een vitale sportvereniging, welke steun is wenselijk en haalbaar en welke tegenprestaties kan en mag geëist worden door de gemeente? Gereed: medio 2008.
- De benodigde en haalbare ondersteuning aan sportverenigingen bij het nemen van de vitaliseringsstap wordt geanalyseerd en vormgegeven. Daarbij zal het SportServiceTeam een belangrijke ondersteuningsrol moeten gaan vervullen. Gereed: medio 2008.
- Zodra dit voorwerk is verricht, gaat de gemeente bevorderen dat sportvereniging de stap nemen tot het worden van vitale sportvereniging, met als beoogd resultaat 2015: in elke buurt een vitale sportvereniging.

B. Vraaggestuurd aanbod

Het huidige (traditionele) aanbod van sportverenigingen sluit steeds minder aan bij de wensen van de (potentiële) sportieve bewegers. Sportverenigingen zullen daarom vernieuwende en uitdagende concepten en arrangementen moeten ontwikkelen. Te denken valt aan nieuwe varianten binnen de tak van sport zelf, een knipkaart in samenwerking met diverse andere sportverenigingen en dergelijke. De benodigde en haalbare ondersteuning aan sportverenigingen wordt geanalyseerd en vormgegeven. Daarbij zal het SportServiceTeam en het Team Sportactivering een ondersteuningsrol gaan spelen.

Gereed: medio 2008, daarna continu proces van uitvoering en actualisering. Resultaat 2015: het aandeel van de sportverenigingen op de sportmarkt groeit, met als referentiekader 25% in 2006.

C. *Wisselwerking sportief bewegen & reïntegratie arbeidsmarkt*

Participatiebanen bieden kansen voor de bijstandsccliënt en de sportvereniging. Binnen de kaders van de regeling is het mogelijk om deze banen bij sportverenigingen, die daar behoefte aan hebben, onder te brengen. De actie bestaat eruit dat de gemeente sportvereniging actief voorlicht over de mogelijkheid om het vrijwillig kader te ontlasten.

3.1.2 Overige sportvormen

Acties overige sportvormen

In hoofdstuk 2.2.1 is aangegeven dat de gemeente ook oog heeft voor andere vormen van sportbeoefening, te weten de ongeorganiseerde en de commercieel-georganiseerde sport. Actiepunten:

D. *Ongeorganiseerde sportbeoefening*

In het kader van de nota "Ruim baan voor bewegen" wordt deze sportvorm gefaciliteerd door medegebruik van openbare ruimte en voorzieningen mogelijk te maken. Daarbij wordt rekening gehouden met trends in de samenleving.

E. *Commercieel-georganiseerde sportbeoefening*

Hoewel deze marktgeoriënteerde sportvorm zichzelf reguleert, wil de gemeente Enschede aantrekkelijk maken voor de vestiging ervan, waarbij de Gids sociale kwaliteit als basis dient. Tevens zullen de bedrijven worden betrokken bij de stimulering van sportief bewegen, zowel bij kennis-makingsactiviteiten als het hanteren van een zap-, knip- of dagkaart.

3.1.3 Gemeente

Acties gemeente

Ten behoeve van het faciliteren van de sportaanbieders heeft de gemeente twee specifieke instrumenten ter beschikking: het subsidiestelsel sport en het SportServiceTeam. Actiepunten:

F. *Subsidiestelsel sport*

Het subsidiestelsel sport is een vertaling van het sportbeleid in termen van welke bijdragen van sportverenigingen aan de gemeentelijke doelen in aanmerking komen voor een beloning in de vorm van een subsidie. In dit project moeten de volgende punten nader worden uitgewerkt:

- de verenigingssubsidie: de huidige criteria moeten worden getoetst aan de doelen en de uitgangspunten van deze nota, het criterium "vitale sportvereniging" moet worden toegevoegd (inclusief objectieve vertaling ervan);
- de subsidies opleiding vrijwillig kader en sportevenementen worden gehandhaafd;
- de subsidie sportstimulering wordt omgebouwd naar een innovatiesubsidieregeling "vitale sportvereniging";
- het subsidiebudget moet naast de jaarlijkse indexering worden verhoogd in verband met de overvraging. Door de sterke groei van het ledental in de afgelopen jaren is het budget voor de verenigingssubsidie ontoereikend geworden. Hetzelfde doet zich voor bij de subsidies opleiding vrijwillig kader en sportevenementen.

G. *SportServiceTeam Enschede*

Sinds 2001 beschikt de gemeente Enschede over het Sportloket Enschede. Het Sportloket verstrekt informatie over de sportmogelijkheden in Enschede; geeft advies over verenigingsaangelegenheden, op juridisch, financieel-economisch, organisatorisch, beleidsmatig en sociaal gebied en op het gebied van ledenwerving en ledenbinding en organiseert themabijeenkomsten over sport, met name voor sportverenigingen. In hoofdstuk 2 wordt aan het Sportloket extra taken toegekend.

Reden hiervoor is de groeiende problematiek van het vrijwillig kader en de daarmee samenhangende veranderende behoefte aan ondersteuning. Kunnen vormen van “professionalisering” en samenwerking met andere partijen (zowel binnen de sportwereld zelf als daarbuiten) bijdragen aan de oplossing? Hoe kan de wisselwerking tussen sportverenigingen en onderwijsinstellingen worden bevorderd ten aanzien van de uitwisseling van kennis en kunde, bijvoorbeeld via de inzet van stages, docenten of vakleerkrachten? Wat kan de wisselwerking tussen sportverenigingen en ouderenorganisaties opleveren? En wat kan de gemeente hieraan bijdragen in de rol van bemiddelaar en makelaar?

Daarom wordt het Sportloket omgebouwd naar het SportServiceTeam. Dit team krijgt als extra taken het ondersteunen van sportverenigingen bij het nemen van de vitaliseringsstap (zie actiepunt A), het mede-ontwikkelen van nieuwe concepten en arrangementen in het aanbod van sportverenigingen (zie actiepunt B), het pro-actiever ondersteunen van het vrijwillig kader van sportverenigingen, het samenbrengen van vraag en aanbod voor uitwisseling van kennis en kunde tussen sportverenigingen en onderwijsinstellingen (zie de inleiding van dit actiepunt) en het ondersteunen van het netwerk “sportief bewegen” (zie actiepunt M). De invulling en vormgeving van deze taken en de organisatie en locatie van het SportServiceTeam moet nader worden uitgewerkt. Dit zal vermoedelijk ook leiden tot een uitbreiding van het aantal partners. Resultaat: het SportServiceTeam moet in 2008 operationeel zijn en in de jaren erna worden verbeterd op basis van de vraag uit het sportveld.

3.2 EXPLOITEREN

In hoofdstuk 2.2.2 wordt de harde kant van de sportinfrastructuur behandeld. Het accommodatiebeleid wordt beschreven in de nota “Ruim baan voor bewegen”. Deze nota blijft van kracht en het bijbehorende werkplan zal elke vier jaar worden geactualiseerd.

Bij de exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties worden de begrippen belevingseconomie, 24 uren-economie en levensbestendigheid belangrijke uitgangspunten. De acties zijn:

H. *Innovatieplan*

Om een kwaliteitsslag te maken in het huidige bestand van de gemeentelijke sportaccommodaties wordt er een innovatieplan opgesteld. Hierbij worden de accommodaties beoordeeld op gebruiksmogelijkheden, multifunctionaliteit, aansluiting bij de huidige en toekomstige wensen (inclusief trends en rages) en levensbestendigheid. Dit leidt tot een lijst van investeringen voor renovatie of sloop en nieuwbouw. In de planning van deze investeringen krijgen accommodaties die worden gebruikt door vitale sportverenigingen (zie actie A) een hogere prioriteit dan de overige accommodaties. Gereed: medio 2008. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd.

I. *Normen gebruik sportaccommodaties*

In het kader van efficiënt gebruik van de gemeentelijke sportaccommodaties wordt de benodigde capaciteit berekend aan de hand van objectieve normen. Voor de buitensport zijn deze normen reeds beschikbaar, voor de binnensport nog niet. In 2008 worden deze normen opgesteld en toegepast. De normen zullen om de vier jaar worden geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Ook wordt daarbij getoetst of de beschikbare capaciteit overeenkomt met de benodigde capaciteit, waarbij ook rekening wordt gehouden met de niet-gemeentelijke sportaccommodaties (zowel bestaand als gepland).

3.3 PARTICIPEREN

In hoofdstuk 2.2.3 is beschreven op welke manier invulling gaat worden gegeven aan de uitdaging om niet-sportliefhebbers te verleiden tot sportief bewegen.

3.3.1 Jong geleerd

Een sluitende keten sport & bewegen is belangrijk voor de jeugd. Acties zijn:

Acties jong geleerd ...

J. Voorschools bewegen

Achterstand in de motorische ontwikkeling voor het vierde levensjaar is later niet meer in te halen. Daarom participeert de gemeente in het actieplan "Meer bewegen voor de jongste levensgroep". Het project loopt tot en met 2011. Resultaat: de mate van overgewicht bij jonge kinderen neemt af en de gezonde leefstijl bij deze groep (en hun ouders) neemt toe.

K. Bewegmanagement

Via bewegmanagement worden omstandigheden gecreëerd die kinderen uitnodigt om te bewegen. Momenteel zijn in het kader van het BOS-project "Gezond bewegen door de jeugd" in vier wijken al teams voor bewegmanagement opgericht. In 2010 moet er in elk stadsdeel zo'n team operationeel zijn. Het team bewegmanagement zorgt ervoor dat de stimuleringsactiviteiten aansluiten bij de beleving van de jeugd en helpen bij het ontwikkelen van nieuwe arrangementen en concepten. Daarnaast blijft de gemeente het Convenant bewegingsonderwijs gemeenteschoolbesturen primair onderwijs uitvoeren, om zo bewegingsonderwijs en de inzet van vakleerkrachten bij naschoolse sportactiviteiten als instrumenten voor sportstimulering te kunnen (blijven) inzetten.

Resultaat 2015: er zijn meer kinderen die de beweegnorm halen dan nu het geval is. De nulmeting hiertoe moet nog plaatsvinden en dan zal ook een stijgingspercentage worden bepaald.

3.3.2 Nooit te oud

Gelet op de vergrijzingsgolf -die zich naar het laat aanzien tot 2030 doet gelden- moet ook aandacht worden besteed aan volwassenen zonder sportverleden, zodat ze ook op oudere leeftijd nog fit en zelfredzaam zijn. Acties zijn:

Acties nooit te oud

L. Werkende weg leren

- Vanuit de problematieken van de thema's gezondheid (overgewicht, WMO) en sociale binding (vereenzaming) is het noodzakelijk meer aandacht te besteden aan de leeftijdscategorieën 24-64 jaar en 65-plussers. Deze groepen vragen om een ander sportstimulerings- en sportaanbod dan de jeugd. De gemeente stimuleert zowel de sportaanbieders om voor deze groepen arrangementen en concepten op maat te ontwikkelen als de opleidingen om het sportkader de vaardigheden mee te geven om ook met deze groepen te kunnen werken.

Resultaat 2015: er zijn meer volwassenen die de beweegnorm halen dan nu het geval is. De nulmeting hiertoe vindt momenteel plaats en daarna zal een stijgingspercentage worden bepaald.

- In het traject naar werk gaat de gemeente bewegingsprogramma's opnemen. Zij neemt daartoe contact op met sportaanbieders om zo'n programma te verzorgen. Gereed: 2007.

3.3.3 In samenwerking!

In het proces van verleiden tot blijvend sportief bewegen is een aantal onderdelen essentieel voor de kans van slagen. Deze onderdelen zijn niet gebonden aan leeftijden. Acties zijn:

Acties in samenwerking!

M. *Netwerk "sportief bewegen"*

Om de samenwerking tussen partijen in de sport een structurele basis te geven, start de gemeente een netwerk "sportief bewegen". Resultaat hiervan moet zijn dat de partijen elkaar makkelijk weten te vinden bij het opzetten van stimuleringsactiviteiten en bij het uitwisselen van kennis, kunde en ervaring. Op 24 april 2007 is de gemeente met deze actie gestart, in de bijeenkomst Sport & Onderwijs. De deelnemende partijen bepalen in onderling overleg de doelen en de werkafspraken van het netwerk. Het netwerk zal de komende jaren worden uitgebreid. Mogelijk kan het SportServiceTeam bij deze actie een ondersteunende rol vervullen.

N. *Overdracht succesactiviteiten*

De gemeente is momenteel actief betrokken bij de organisatie van een aantal langlopende sportstimuleringsactiviteiten, zoals bijvoorbeeld de schoolsporttoernooien. Deze activiteiten zullen worden geëvalueerd op sociaal rendement (hoeveel niet-sportende deelnemers gaan sportief bewegen) en de mate van benodigde bijdrage van de gemeente. Succesvolle activiteiten zullen worden overgedragen aan de medeorganisatoren, zodat er ruimte wordt gecreëerd om slechtlopende activiteiten met een hoog sociaal rendement te ondersteunen of nieuwe initiatieven te ontplooiën. De eerste evaluatie vindt plaats in 2008 en wordt jaarlijks herhaald.

O. *Topsport*

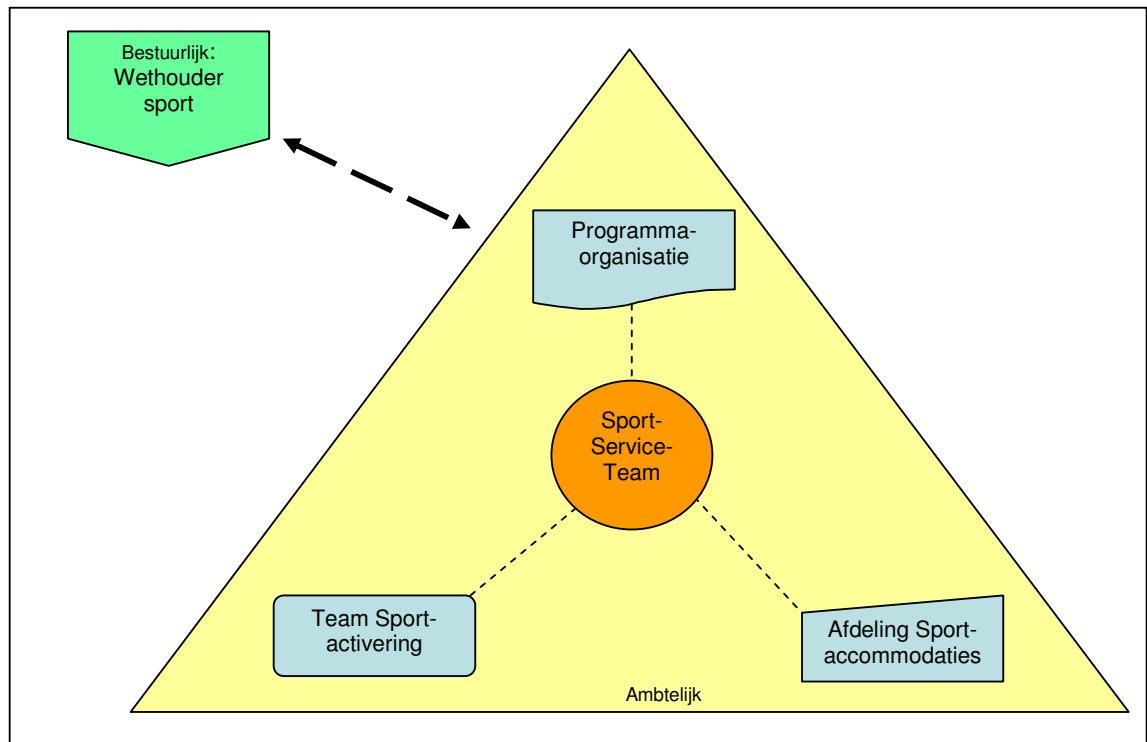
- Er komt een plan van aanpak om (ex)topsporters actief te betrekken bij sportstimuleringsactiviteiten, waarbij de rol van de gemeente wordt ingevuld (stimulator en makelaar). Gereed: 2008.
- De benodigde ondersteuning bij het binnenhalen van eenmalige topsportevenementen wordt nader uitgewerkt. Ondanks dat het veelal gaat om maatwerk, zullen de vaste elementen worden bepaald en de mogelijkheden en de onmogelijkheden van de gemeente worden omschreven. Gereed: 2008. Resultaat 2015: er wordt jaarlijks minimaal één eenmalig topsportevenement binnengehaald. Daarnaast wordt de subsidiëring ten behoeve van de marathon en de military voortgezet.

4. INZET VAN MIDDELEN

Om het sportbeleid vorm te geven en uit te voeren is sportief bewegen ingebed in de gemeentelijke organisatie en in de gemeentebegroting. In dit hoofdstuk worden deze twee middelen beschreven.

4.1 SPORTORGANISATIE

De sportorganisatie binnen de gemeente Enschede ziet er als volgt uit:



De taakvelden van sport zijn binnen deze structuur als volgt verdeeld:

- Wethouder sport: bestuurlijk verantwoordelijke binnen het college van b&w;
- SportServiceTeam: ondersteuning sportverenigingen; dit onderdeel wordt gevormd door de drie ambtelijke sportonderdelen, met de partners van het Sportloket als back office;
- Programma-organisatie: sportbeleid ontwikkelen/evalueren en subsidies verstrekken;
- Team Sportactivering: stimuleren van de sportdeelname in de stad(sdelen);
- Afdeling Sportaccommodaties: beheren en exploiteren van de gemeentelijke sportaccommodaties.

In de Sportinfo wordt aangegeven welke ambtenaren contactpersoon zijn voor welk taakveld. De programmamanager Actief in de Stad (Programma-organisatie) is verantwoordelijk voor de afstemming tussen de drie organisatie-onderdelen onderling en tussen de ambtelijke sportorganisatie en de wethouder sport.

4.2 SPORTBUDGET

Het sportbudget voor 2007 bedraagt € 7.066.322, oftewel € 45,72 per inwoner. Dit budget is als volgt opgebouwd:

Activiteit	Uitgaven (€)	Inkomsten (€)
Faciliteren:		
✓ Subsidies sportverenigingen	872.522	
✓ Overig	43.065	
Exploiteren:		
✓ Buitensportaccommodaties	2.326.411	495.678
✓ Binnensportaccommodaties	3.868.049	2.155.914
✓ Gesubsidieerde accommodaties ²⁹	2.024.254	94.500
Participeren:		
✓ Activiteiten	526.312	15.000
✓ Rijksprojecten ³⁰	183.260	183.260
✓ Topsport ³¹	166.801	
<i>Totaal</i>	<i>10.010.674</i>	<i>2.944.352</i>

Daarnaast is begroot in 2007 € 1.474.891 voor bewegingsonderwijs en € 212.601 voor schoolzwemmen. Tevens worden activiteiten voor sportstimulering betaald uit de budgetten voor BASIS en reïntegratie, bestaat de subsidie aan de Military ook uit een bijdrage vanuit het evenementenbeleid en wordt de aanleg van kunstgrasvelden op sportpark Wesselerbrink-Zuid gefinancierd vanuit de opbrengsten van de woningbouw op de vrijkomende grond. De incidentele budgetten voor de 400 meter kunstijsbaan, het buitenbad en de aanleg van sportpark Boekelo zijn buiten beschouwing gelaten.

De financiële consequenties van de actiepunten uit hoofdstuk 3 worden als volgt geraamd (met een toelichting onder de tabel):

Onderdeel	Kostenraming	Ingangjaar
<u>Faciliteren</u>		
1. Vitale sportvereniging: ondersteuning bij de vitaliseringsstap	€ 75.000 p.j	2009
2. Subsidiestelsel sport: beloning vitale sportvereniging	€ 50.000 p.j	2009
	(met fasering)	
3. SportServiceTeam:		
a. Jaarlijks budget	€ 50.000 p.j	2009
b. Ombouw van sportloket naar SST	€ 25.000 inc.	2008/2009
4. Ongeorganiseerde sportbeoefening	€ 5.000 p.j.	2008
<u>Exploiteren</u>		
5. Innovatieplan		
a. aanleg kunstgrasveld, per veld	€ 450.000	2009
b. Innovatie binnensport	PM	
<u>Participeren</u>		
6. Werkende weg leren	€ 10.000 p.j.	2009
7. Topsport	PM	

²⁹ Het gaat om de drie zwembaden van de NV Enschedese Zwembaden, recreatievoorzieningen van de regio Twente, de Euregio ijshal, de sportvoorzieningen in het GJ van Heekpark en geldeningen aan sportverenigingen.

³⁰ Het betreft hier de drie BOS-projecten en het project "Meedoen allochtone jeugd aan sport"

³¹ Het gaat hier om de Military, de marathon, Stichting Sport Support en de subsidie voor incidentele sportevenementen.

Toelichting

1. We gaan ervanuit dat vanaf 2009 per jaar 7 à 8 sportverenigingen de vitaliseringsstap zullen gaan maken.
2. In vervolg op het vorige punt zal ook het budget voor de verenigingssubsidie, waarbinnen vitale sportverenigingen beloond zullen worden voor hun maatschappelijke bijdrage, gefaseerd verhoogd moeten worden, van € 7.000 in 2009 naar € 50.000 in 2015.
3. a. Het jaarlijkse budget omvat de kosten voor activiteiten en personele inzet.
b. Er moet eenmalig worden geïnvesteerd in het in de markt zetten van het SportServiceTeam.
4. Het gaat hier om het verder ontwikkelen van het inrichten van de openbare ruimte voor medegebruik door ongeorganiseerd sporters.
5. a. De verwachting is dat gemiddeld één veld per jaar zal worden aangelegd. Daarvan zullen zo'n drie velden het gevolg zijn van de toepassing van de Kunstgrasnota (vastgesteld beleid door de gemeenteraad). De overige velden vloeien voort aan de combinatie van het ruimtegebruik van sport met andere functies (wonen, werken, welzijn, zorg), waarbij de financiering mede wordt gezocht buiten de sport.
b. Het is niet mogelijk om een raming te geven van de vervanging van verouderde binnensportaccommodaties (met name gymnastieklokalen) door multifunctionele, levensbestendige accommodaties van de toekomst. Bij de uitwerking van de plannen worden niet alleen de kosten in beeld gebracht, maar ook de mogelijke financieringsmogelijkheden, voortvloeiende uit de samenwerking met maatschappelijke en commerciële ondernemers.
6. Voor het opzetten van sportieve bewegingsactiviteiten voor de leeftijdsgroep 24 jaar en ouder is een activiteitenbudget benodigd.
7. Per evenement moet worden bezien wat de kosten zijn en welk vanuit de gemeente beschikbaar wordt gesteld. Door het verschil in omvang en uitstraling van evenementen kan geen kostenraming worden gegeven.

Dekking

Het realiseren van de ambities in deze nota kan niet worden bekostigd uit het huidige sportbudget. De dekking zal voor een substantieel deel voor rekening van de gemeente komen. Daar waar mogelijk worden externe geldstromen benut, met name bij investeringen in accommodaties en topsport. De dekkingsvraag zal worden meegenomen in de integrale afweging van beleid, die bij de jaarlijkse begrotingscyclus (kadernota en programmabegroting) plaatsvindt.

Knelpunten 2008

Naast de financiering van de ambities zijn er voor 2008 twee knelpunten voor de uitvoering van het al bestaande beleid, dat ook na de vaststelling van deze sportnota wordt voortgezet:

- A. In de evaluatie van het subsidiestelsel sport³² is aangegeven dat "het budget voor de verenigingssubsidie bij verdere groei van het ledental ontoereikend zal zijn. Daarom zal het budget in de nabije toekomst moeten worden opgehoogd. Daarmee wordt recht gedaan aan de wens van de gemeenteraad bij de vaststelling van het subsidiestelsel in november 2001 dat bij de toename van het ledental het uitgangspunt van budgettair neutrale operatie moet worden losgelaten en het succes moet worden beloond met een ophoging van het subsidiebudget". In de Kadernota 2008 is dit probleem aangemeld (bijlage C). De benodigde ophoging van het budget bedraagt € 50.000 per jaar.
- B. Er dienen twee kunstgrasvoetbalvelden te worden aangelegd, te weten:
 - a. Sportpark Vogido: voetbalvereniging Vogido heeft conform de normen in de Kunstgrasnota een structureel tekort aan een wedstrijdveld door een zeer sterke groei in de afgelopen jaren. De investering bedraagt € 450.000.

³² Zie Gemeente Enschede, Evaluatie subsidiestelsel sport (2006), p. 16

- b. Sportpark Rigtersbleek: voetbalvereniging Rigtersbleek is een groeiende vereniging met een zeer grote maatschappelijke inzet in de wijk Tweekelerveld. De vereniging heeft veel geïnvesteerd in het samenstellen van een activiteitenpakket voor de buurtbewoners, zoals buitenschoolse opvang, reïntegratie van langdurige werklozen en zorgtrajecten. Voor het medegebruik van de sportvelden voor deze activiteiten is de kwaliteit van de sportvelden een belangrijke voorwaarde en de vervanging van een natuurgrasveld door kunstgras voorziet in die behoefte. De investering bedraagt € 340.000, waarbij de overige kosten worden gedekt vanuit een Europese subsidie, die voor 31 december 2008 besteed dient te zijn.

Deze knelpunten zijn gemeld in de programmabegroting 2008-2011 Actief in de stad. Zij zullen worden meegenomen bij de integrale afweging in het voorjaar van 2008.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Gemeente Enschede, *Duurzaam versterken, krachtig verbinden: collegeakkoord 2006-2010*, Enschede, 2006
- Gemeente Enschede, *Evaluatie subsidiestelsel sport*, Enschede, 2006
- Gemeente Enschede, *Invoering terugkeerbanen en participatiebanen in Enschede*, Enschede, 2006
- Gemeente Enschede, *Kadernota 2008 'Kiezen voor Enschede'*, Enschede, 2007
- Gemeente Enschede, *Kunstgras in Enschede*, Enschede, 2003
- Gemeente Enschede, *Kunstgrassportvelden: evaluatie van het gebruik en overzicht van het beleidskader*, Enschede, 2004
- Gemeente Enschede, *Programmabegroting 2006-2009*, Enschede, 2005
- Gemeente Enschede, *Programmabegroting 2007-2010*, Enschede, 2006
- Gemeente Enschede, *Programma Brede, actieve scholen in de stadsdelen – BASIS*, Enschede, 2006
- Gemeente Enschede, *Ruim baan voor bewegen: leidraad "bewegen en ruimte in Enschede" en basisdocument "bewegen en ruimte in Enschede"*, Enschede, 2004
- Gemeente Enschede, *Sport in Enschede: stand van zaken 2006*, Enschede, 2007
- Gemeente Enschede, *Werkbegroting 2007*, Enschede, 2006
- Gemeente Enschede, *Zicht op Enschede 2005*, Enschede, 2006
- Bottenburg, M. van, *De vernieuwing van het Vlaams sportbeleid: ...in vergelijkend en maatschappelijk perspectief*, in: SportLokaal, jrg. 1 nr. 4, september 2006, p. 36-38
- Degenkamp, E, *In Amsterdam heeft de vitale sportvereniging de toekomst!: De gemeente Amsterdam richt zich vooral op sportverenigingen die zich verder willen ontwikkelen*, in: Sport, Bestuur & Management, jrg. 9 nr. 3, juni/juli 2006, p. 44-45
- FC Twente, *Voetbal, Ambiance en Solidariteit: doelstellingen van FC Twente'65*, Enschede, mei 2007
- Gemeente Amsterdam, *Koersen op resultaat: topsportnota 2003-2010*, Amsterdam, 2003
- Gemeente Den Helder, *Beleidsnotitie A. Topsportondersteuning*, Den Helder, 2001
- Gemeente Leiden, *Startschot: kadernota Leids sportbeleid 2006-2010*, Leiden, 2006
- Huis voor de Sport Limburg, *De sportvereniging van de toekomst: een verkenning*, Sittard, 2005
- I&O Research, *Sport in beeld 1999*, Enschede, 2000
- I&O Research, *Sport in beeld 2002*, Enschede, 2003
- I&O Research, *Maatschappelijke participatie: stadspelling voorjaar 2005*, Enschede, 2005
- I&O Research, *Maatschappelijke participatie: stadspelling najaar 2006*, Enschede, 2007
- I&O Research, *Enschedeërs over cultureel imago, onderwijs en zorg: stadspelling voorjaar 2006*, Enschede, 2006
- I&O Research, *Enschedeërs over cultuur, bewegen en alcoholgebruik: stadspelling voorjaar 2007*, Enschede, 2007
- I&O Research, *Georganiseerde sport in beeld 2006*, Enschede, 2007
- IVA & WJH Mulier Instituut, *Arbeidsmarktmonitor Sport: nulmeting*, Tilburg/'s-Hertogenbosch, 2006
- NISB, *Kansen voor sport en bewegen in de Wmo*, Bennekom, 2006
- NOC*NSF, *Ledental NOC*NSF over 2001*, Arnhem, 2002
- NOC*NSF, *Ledental NOC*NSF over 2005*, Arnhem, 2006
- NOC*NSF, *Ruimte voor sport in Nederland tot 2020: cijfers en kansen*, Arnhem, 2005
- Poel, H. v.d., *Bewegingsruimte: verkenning van de relatie sport en ruimte*, Tilburg, 2000
- RIVM & CBS, *Nationale atlas volksgezondheid 2006*, website www.zorgatlas.nl, 2 februari 2007
- Scholten, P, *Social return on investment*, Amsterdam, 2004
- SCP, *Investeren in vermogen: Sociaal en Cultureel Rapport 2006*, Den Haag, 2006
- SCP, *Rapportage sport 2003*, Den Haag, 2003
- SCP, *Rapportage sport 2006*, Den Haag, 2006
- Slender, H, *Sport moet nu trendy en met risico zijn*, in: Sport facilities, jrg. 9 nr. 5, oktober 2005, p. 6-9
- SMO, *Nederland: ondernemend sportland*, Den Haag, 2004
- Vos, M.L., K. van Doorn, *Empowerment: over laten en doen*, Delft, 2004
- VWS, Ministerie van, *Tijd voor sport: bewegen, meedoen, presteren*, Den Haag, 2005
- VWS, Ministerie van, *Samen voor sport: Uitvoeringsprogramma 2006-2010 van de kabinetsnota "Tijd voor sport- bewegen, meedoen, presteren"*, Den Haag, 2006
- Werkgroep "Meer bewegen voor de jongste leeftijdsgroep", *Actieplan 2007-2011*, Enschede, 2007